

Aneta Stańko

Agnieszka Sokół

Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej SGGW

Wpływ bezrobocia na ubóstwo mieszkańców gmin Legionowo i Nieporęt

Wstęp

Ubóstwo jest problemem, który istnieje w każdym społeczeństwie. Kraje wysoko rozwinięte nie muszą borykać się z biedą absolutną, jednak walka z ubóstwem relatywnym oraz zmniejszanie nierówności dochodowych zajmuje dużo miejsca w ich polityce społecznej. Badania nad ubóstwem wykazują, że o sytuacji materialnej gospodarstw domowych w głównej mierze decyduje status zajmowany na rynku pracy. Inne cechy gospodarstwa domowego, takie jak np. liczba członków rodziny, wiek i poziom wykształcenia głowy gospodarstwa domowego czy miejsce zamieszkania, nie wpływają w tak dużym stopniu na stan materialny członków danej rodziny, jak bezrobocie. Bezrobocie w Polsce dotyka wielu osób, a większość bezrobotnych nie ma prawa do zasiłku z Urzędu Pracy. Aby zapewnić rodzinie dochody, bezrobotny zmuszony jest do podejmowania różnych działań. Realnymi sposobami na poprawę kondycji materialnej są: szukanie zatrudnienia czasowego (często w szarej strefie gospodarki), prośba o pomoc krewnych lub wystąpienie o pomoc do gminnego ośrodka pomocy społecznej (OPS). Badania rozmiarów ubóstwa wśród osób dotkniętych bezrobociem oraz ich rodzin korzystających z pomocy społecznej mogą być źródłem wielu cennych informacji i wniosków. W zależności od skali bezrobocia działania podejmowane przez instytucje rządowe i samorządowe mają różny charakter i zasięg. W tych działaniach główna rola przypada powiatowym urządowi pracy (PUP). Jednak wzrastająca liczba osób dotkniętych bezrobociem długotrwałym i pozbawionych prawa do zasiłku przyczynia się do zwiększania się sfery ubóstwa wśród rodzin z osobami bez zatrudnienia. Znaczna liczba bezrobotnych zmuszona jest do korzystania ze wsparcia w ośrodkach pomocy społecznej, a zgodnie z kryterium ubóstwa urzędowego uznaje się ich za ubogich.

Metoda badań

Głównym celem badań było **ustalenie rozmiarów ubóstwa wśród bezrobotnych i ich rodzin**. Badania ponadto miały kilka celów dodatkowych, pozwalających na dokonanie głębszej analizy tematu pracy, a mianowicie:

- 1) poznanie przyczyn, które występując równoległe z bezrobociem, pogłębiają złą sytuację bytową bezrobotnych,
- 2) określenie skali pomocy pieniężnej uzyskiwanej przez bezrobotnych w OPS,
- 3) zbadanie, czy bezrobocie sprzyja utrwalaniu się biedy.

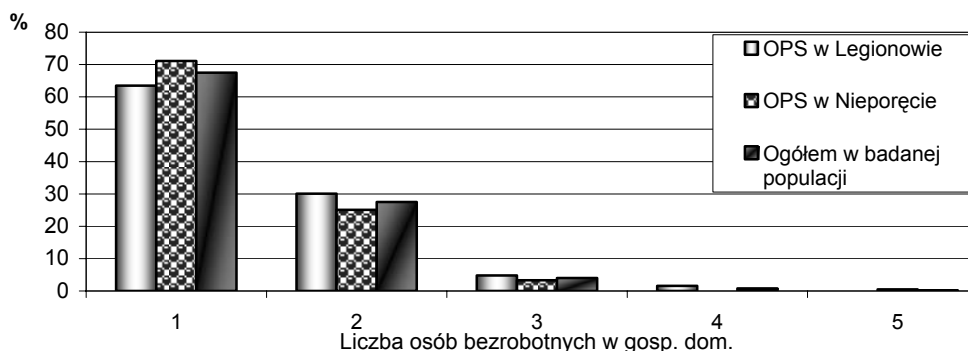
Badania przeprowadzono metodą kwestionariusza wypełnianego przez autorów na podstawie dokumentacji rodzin dotkniętych bezrobociem – świadczeniobiorców Ośrodków Pomocy Społecznej w Nieporęcie i Legionowie.

Do zrealizowania wymienionych celów opracowano autorski kwestionariusz. Do szczegółowych badań wybrano dwie gminy: wiejską – Nieporęt oraz miejską – Legionowo. O ile w przypadku gminy Nieporęt badaniami objęto wszystkie gospodarstwa domowe, korzystające z pomocy w 2005 r., w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba bezrobotna, o tyle ze względu na znacznie większą liczbę świadczeniobiorców w przypadku gminy Legionowo wybrano około 15-procentową próbkę drogą losową. Badanie podopiecznych ośrodków pomocy społecznej przeprowadzono na 400 gospodarstwach domowych, w których w 2005 r. przynajmniej 1 osoba była bezrobotna, co dało 553 respondentów. W gminie Nieporęt było to 211 rodzin (282 osoby), w gminie Legionowo 189 rodzin (271 osób). Okres przyjęty do analizy dokumentacji badanych gospodarstw domowych wynosił 7 lat (lata 1999–2005).

Zasiłek otrzymywany z ośrodków pomocy społecznej jest przyznawany na wniosek osoby zgłaszającej się po pomoc. Podstawą do jego udzielenia jest analiza sytuacji finansowej całego gospodarstwa domowego. Zasiłek otrzymany przez bezrobotnego ma na celu poprawę sytuacji całej jego rodziny, dlatego w opracowaniu uważa się za jednoznaczne pomoc dla bezrobotnego z pomocą dla jego gospodarstwa domowego.

Ogólna charakterystyka badanych gospodarstw domowych

W okresie 7 lat analizy w badanej zbiorowości przeważały gospodarstwa z jedną osobą bezrobotną – 67,5%, znacznie mniej (27,5%) stanowiły gospodarstwa, wśród których dwie osoby były pozbawione pracy (wykres 1).

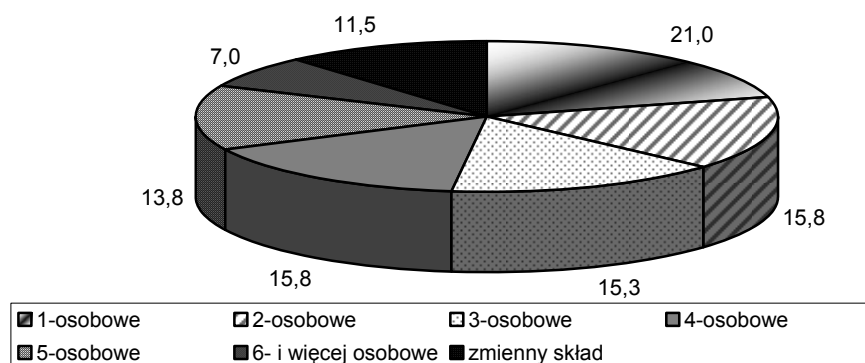
Wykres 1

Badane gospodarstwa domowe według liczby bezrobotnych (w %)

Źródło: Badania empiryczne.

Tak duży udział gospodarstw z jedną osobą bezrobotną wynika z dużego udziału (21%) wśród ogółu badanych gospodarstw jednoosobowych (rys. 1). Rodziny dwu-, trzy- i czteroosobowe stanowiły po 15–16%, nieznacznie mniej (prawie 14%) gospodarstwa pięcioosobowe. Rodziny powyżej sześciu osób występowały marginalnie. Rodziny te są najczęściej wielodzietne, a problem bezrobocia ich nie dotyczy, ponieważ jeden rodzic – najczęściej głowa gospodarstwa domowego – pracuje zawodowo, natomiast drugi zajmuje się opieką nad dziećmi. Osoba ta nie zgłasza się do Urzędu Pracy jako bezrobotna, ponieważ nie miałaby czasu na podjęcie pracy. Rodziny takie są często klientami ośrodków pomocy społecznej, ale nie ze względu na bezrobocie, tylko ze względu na ubóstwo.

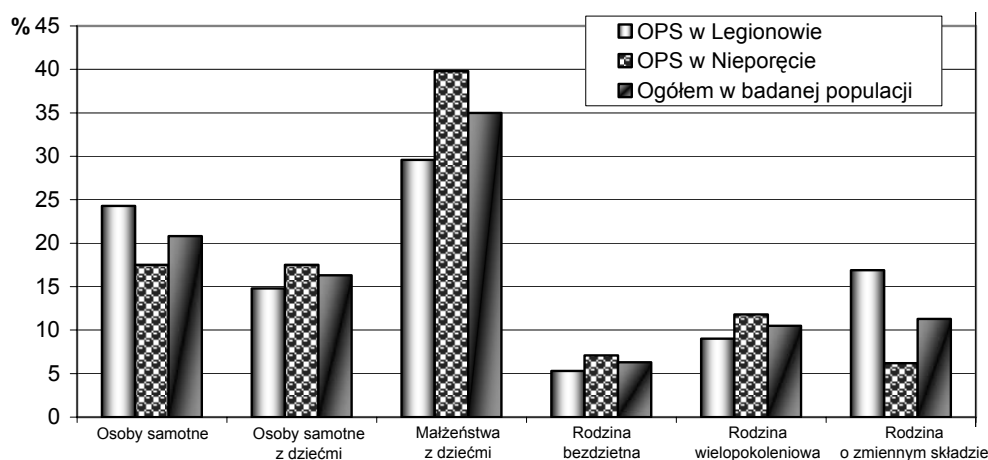
Najczęściej spotykanym w badaniu typem gospodarstwa domowego była rodzina bez dzieci (co trzecia) oraz z jednym dzieckiem (co piąta) lub dwojgiem dzieci – 16,5% (wykres 2). Rodziny wielodzietne (z przynajmniej trójkiem dzieci) stanowiły w badaniu 19,4%.

Rysunek 1

Badane gospodarstwa domowe według liczby osób wchodzących w ich skład (w %)

Źródło: Badania empiryczne.

Wykres 2

Badane gospodarstwa domowe według ich typu (w %)

Źródło: jak na rysunku 1.

Na sytuację materialną gospodarstw z osobami bezrobotnymi ma wpływ typ danej rodziny. W najtrudniejszej sytuacji znajdowały się osoby samotnie wychowujące dzieci oraz osoby samotne. W rodzinach takich, jeśli osoba dorosła nie posiada stałych źródeł dochodów, nie może liczyć na pomoc współmałżonka i sama boryka się z trudnościami finansowymi. Często warunki mieszkaniowe takich rodzin są gorsze, a zaspokojenie potrzeb edukacyjnych dzieci schodzi na dalszy plan. Najłatwiej przezwyciężyć trudności w rodzinie bezdzietnej oraz pełnej.

Co prawda wśród badanych gospodarstw liczniejszą grupę stanowiły rodziny bezdzietne oraz rodziny pełne (41%), to mimo wszystko udział gospodarstw osób samotnych oraz samotnie wychowujących dzieci był również wysoki i wyniósł 37%. Oznacza to, że więcej niż co trzecie badane gospodarstwo domowe na pewno nie miało żadnych stałych źródeł dochodu.

Trudną sytuację ekonomiczną badanych pogarszało występowanie w niej niepełnosprawnych, długotrwale chorych i uzależnionych od alkoholu lub narkotyków bezrobotnych bądź współzamieszkiwanie z takimi osobami. W badanej populacji gospodarstwa z osobami niepełnosprawnymi stanowiły 18%, a w 4,5% gospodarstw domowych zamieszkiwały niepełnosprawne dzieci (tab. 1). Ponad połowa badanych gospodarstw miała w swoim składzie przynajmniej jedną osobę długotrwale chorą, a aż 17,3% gospodarstw wychowywało długotrwale chore dzieci.

Według zebranych danych, liczba osób uzależnionych od używek alkoholowych i narkotykowych wchodzących w skład badanych gospodarstw nie była tak duża, jak by mogło wynikać z ogólnych obserwacji poczynionych w ośrodkach pomocy społecznej. 82% gospodarstw domowych nie miało w swoim składzie

Tabela 1

Badane gospodarstwa domowe według liczby osób niepełnosprawnych (w %)

Liczba osób niepełnosprawnych w gospodarstwie domowym	OPS w Legionowie	OPS w Nieporęcie	Ogółem w badanej populacji
Brak	80,4	82,9	81,7
Jedna	18,0	16,6	17,3
Dwie	1,6	0,5	1,0
RAZEM	100,0	100,0	100,0

Źródło: Badania empiryczne.

osób uzależnionych. Wyniki te jednak mogą nie być miarodajne. Określenie uzależnienia od alkoholu czy narkotyków członka gospodarstwa domowego mogłoby wpłynąć na odmowę pomocy finansowej. W przypadku rodziny wieloosobowej, gdzie głowa gospodarstwa domowego jest uzależniona od alkoholu, brak zasiłku z pomocy społecznej skutkuje niedożywieniem i zaniedbaniem dzieci. W związku z tym pracownicy socjalni nie zapisują informacji o uzależnieniach, ale przy udzielaniu zasiłku pamiętają, aby pieniądze przekazać tej osobie w rodzinie, która jest bardziej odpowiedzialna.

Analiza struktury bezrobocia

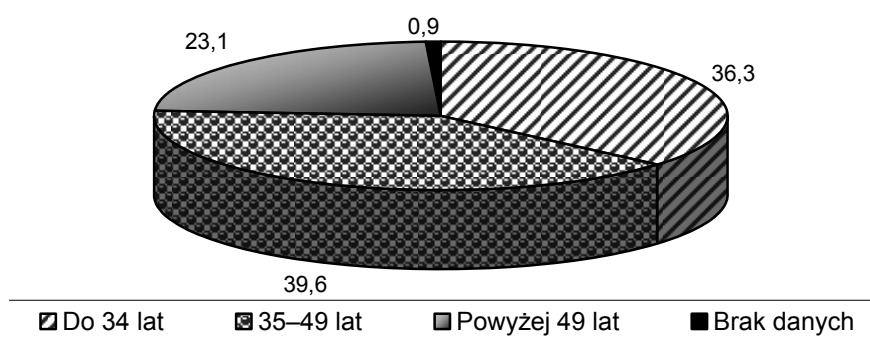
W badanych gospodarstwach domowych w ciągu siedmioletniego okresu analizy bezrobociem były dotknięte 553 osoby (w gminie Legionowo – 271, a w gminie Nieporęt – 282). Do bezrobotnych zaliczono również osoby niezarejestrowane w PUP, ale figurujące w ośrodkach pomocy społecznej jako bezrobotne i spełniające warunki do rejestracji.

Płeć nie stanowiła czynnika znacznie różnicującego stopę bezrobocia, chociaż niewielką przewagę wśród gospodarstw domowych dotkniętych bezrobociem i korzystających ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej stanowiły kobiety (51,7%).

Najliczniejszą grupę w badanej populacji stanowili bezrobotni w średnim wieku (35–49 lat) – 39,6% (rys. 2). W gminie Legionowo co trzeci bezrobotny było w wieku do 34 lat.

Poziom wykształcenia nie był zaskakujący. Przeważały wśród bezrobotnych osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (ponad 40%) oraz z podstawowym (prawie 40%). Udział osób z wykształceniem wyższym był marginalny¹.

¹Obliczenia na podstawie badań własnych.

Rysunek 2

Bezrobotni w badanych gospodarstwach według wieku (w %)

Źródło: jak na rys. 1.

W charakterystyce bezrobotnych korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej istotną cechą był stan cywilny (tab. 2). Prawie połowę bezrobotnych stanowiły małżeństwa, jednak co czwarty pozostawał w stanie wolnym, a co piąty był rozwiedziony lub w separacji. Potwierdza to ogólną tendencję, że w ośrodkach pomocy społecznej kumulują się przypadki ludzi mało zaradnych, często o skomplikowanej sytuacji życiowej, nie potrafiących rozwiązywać własnych problemów.

Do uzależnień (głównie od alkoholu) przyznało się 12,5% bezrobotnych, większość z nich jednak nie uważa się na tyle chorymi, aby podjąć leczenie. Nasuwa się tu pytanie: czy bezrobocie wynika z alkoholizmu czy też brak pracy zmusza do ucieczki w używki? Prawdopodobnie osoby te były skłonne do nałogów już przed utratą pracy, a jej brak dodatkowo nasilił ich uzależnienie.

Tabela 2

Bezrobotni w badanych gospodarstwach według stanu cywilnego (w %)

Stan cywilny bezrobotnych	OPS w Legionowie	OPS w Nieporęcie	Ogółem w badanej populacji
Kawaler/panna	24,7	27,3	26,0
Żonaty/zamężna	44,3	51,1	47,7
Wdowiec/wdowa	4,4	5,7	5,1
Rozwiedziony/rozwiedziona	12,2	9,2	10,7
W separacji	12,9	6,7	9,8
Brak danych	1,5	0,0	0,7
RAZEM	100,0	100,0	100,0

Źródło: jak w tabeli 1.

Prawie jedna trzecia bezrobotnych, podopiecznych ośrodków pomocy społecznej, zgłaszała problemy zdrowotne. Mogły one stanowić pewne utrudnienie w znalezieniu i wykonywaniu pracy.

Sytuacja mieszkaniowa gospodarstw dotkniętych bezrobociem

W badanej zbiorowości widoczne były znaczne różnice w warunkach mieszkaniowych w podziale na wieś i miasto. Mieszkańcy wiejskiej gminy Nieporęt mieszkali w lepszych warunkach niż bezrobotni korzystający ze wsparcia OPS w Legionowie.

Niemal 80% badanych gospodarstw domowych posiadało własne mieszkanie. Co piąta rodzina nie mieszkała oddzielnie, a wspólnie z innymi, co wpływało na trudniejsze warunki mieszkaniowe (większe zagęszczenie).

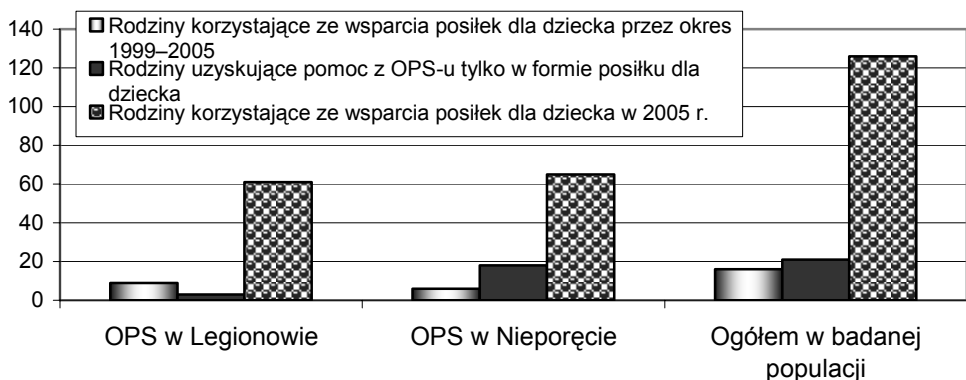
W gminie Nieporęt warunki mieszkaniowe były mniej zróżnicowane niż w Legionowie. W badanej populacji ogółem prawie 40% gospodarstw domowych mieszkało w domu jednorodzinnym. Wśród mieszkańców Legionowa najczęstszym rodzajem zajmowanego mieszkania było lokum kwaterunkowe (komunalne) – prawie co trzecia rodzina, a wśród mieszkańców gminy Nieporęt domek jednorodzinny – 58%. W Legionowie prawie co dziesiąty bezrobotny był bezdomny i zamieszkiwał w noclegowni.

W całej badanej populacji 74% gospodarstw domowych posiadało w mieszkaniu oddzielną kuchnię, 3/4 miało dostęp do wody zimnej w mieszkaniu, a prawie 60% do wody ciepłej. Łazienkę w mieszkaniu posiadało 60,5% badanych, a dostęp do WC 63%. Najczęstszym sposobem ogrzewania było ogrzewanie węglowe (prawie 40%) oraz piece węglowe (39%).

Wielkość otrzymywanej pomocy z Ośrodków Pomocy Społecznej

Wśród badanych gospodarstw domowych z osobami bezrobotnymi, korzystającymi ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej, 21 nie otrzymywało zasiłków, a jedyną formą uzyskiwanej przez nich pomocy był posiłek dla dziecka (wykres 3). Można więc stwierdzić, iż sytuacja materialna tych gospodarstw nie była tragiczna.

Mała kwota zasiłków uzyskiwanych z OPS przez gospodarstwa bezrobotnych w ciągu 7 lat analizy wynika z krótkiego okresu pozostawiania w rejestrze.

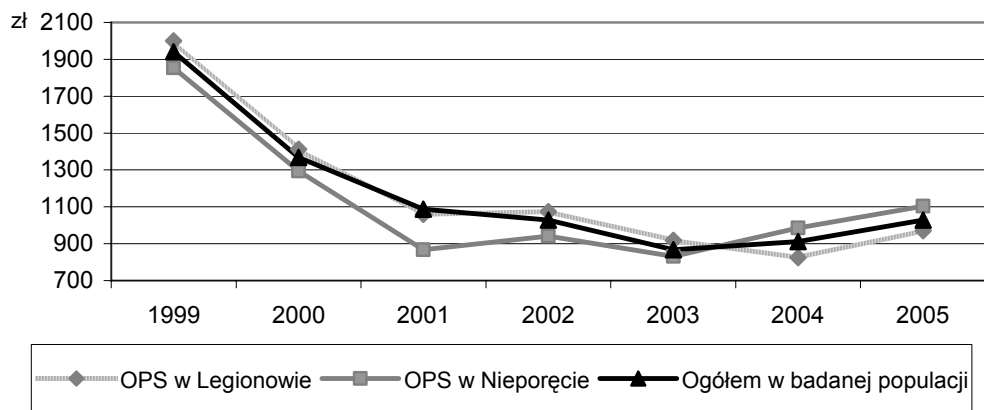
Wykres 3

Charakterystyka badanych gospodarstw korzystających ze wsparcia w formie posiłku dla dziecka

Źródło: jak na wykresie 1.

Tylko 7,3% gospodarstw uzyskało w formie zasiłków powyżej 10 tys. zł, a ponad 41% gospodarstw otrzymało łączną kwotę zasiłków poniżej 1 tys. zł. Gospodarstwa z najwyższą kwotą świadczeń to najczęściej te, które uzyskiwały zasiłek stały z powodu niepełnosprawności jednego z członków rodziny.

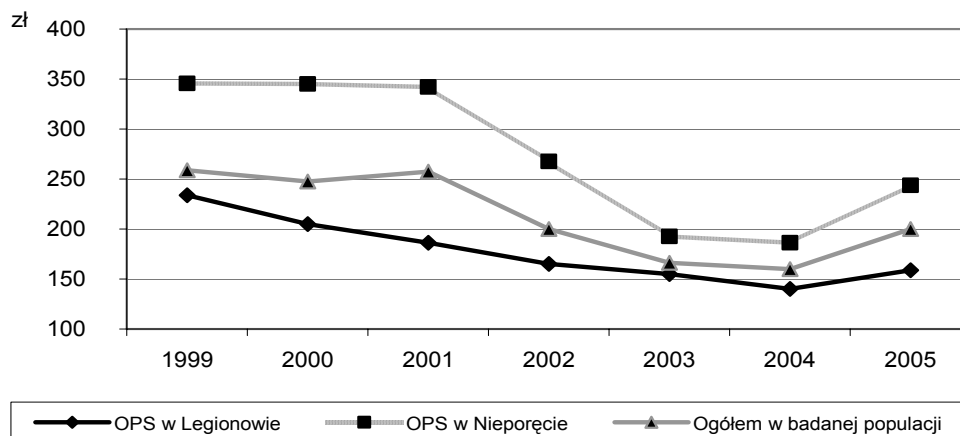
Z wykresów 4 i 5 wynika, że pomoc uzyskiwana przez bezrobotnych podopiecznych OPS zależna jest od wysokości środków finansowych, jakimi dysponują gminy. Wynika to również z liczby ubogich, a jej zwiększenie przy jednoczesnym spadku środków na zasiłki w OPS spowodowało zmniejszenie kwot wpłacanych świadczeń.

Wykres 4

Przeciętna roczna suma zasiłków uzyskiwanych w OPS przez badane gospodarstwa domowe w latach 1999–2005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań empirycznych.

Wykres 5

Przeciętna wielkość jednorazowego zasiłku uzyskiwanego przez badane gospodarstwa w latach 1999–005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań empirycznych.

Mała wysokość świadczeń uzyskiwanych z pomocy społecznej nie wskazuje na to, aby sprzyjały one utrwaleniu się biedy wśród bezrobotnych. Przeciętne gospodarstwo domowe w badanej populacji, korzystające z zasiłków z pomocy społecznej z powodu braku zatrudnienia, otrzymało w ciągu 2005 r. mniej niż 1040 zł, podczas gdy na początku analizowanego okresu ponad 1900 zł (wykres 4).

Przeciętna wielkość jednorazowego zasiłku otrzymanego z OPS z tytułu braku zatrudnienia wynosiła w 1999 r. prawie 260 zł, w 2005 r. był on o 60 zł mniejszy (wykres 5).

Problem uzależnienia się bezrobotnych od pomocy społecznej

Duża liczba bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej może przyczyniać się do utrwalenia się ich biedy. Lokowanie rodzin bezrobotnych w obszarach biedy rejestrowanej jest bowiem procesem niekorzystnym z punktu widzenia możliwości aktywizacji ludzi bezrobotnych i ekonomicznego usamodzielnienia się ludzi ubogich. Ośrodki pomocy społecznej nie prowadzą aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. Częste korzystanie z pomocy prowadzi do stanu, gdy bezrobotny może uzależnić się od tej formy wsparcia i przestać aktywnie szukać pracy.

Co czwarte gospodarstwo domowe korzystało z pomocy społecznej poniżej roku, natomiast nieco ponad 1/4 gospodarstw domowych widniała w rejestrach OPS ponad 7 lat (tab. 3).

Posiadanie danych o datach pobierania zasiłków (czyli o momentach stawania się biednym), w przypadku ubogich korzystających ze świadczeń OPS, pozwala na przeprowadzenie czasowej analizy ich biedy. Procedura administracyjna pozwala ustalić czas każdego epizodu biedy (czyli okresu ciągłego pobierania świadczeń) oraz jego przyczyny (tab. 4).

Tabela 3

Badane gospodarstwa domowe według liczby lat, jakie upłynęły od pierwszego zgłoszenia do OPS (w %)

Liczba lat pozostawania w rejestrze OPS	OPS w Legionowie	OPS w Nieporęcie	Ogółem w badanej populacji
do roku	13,2	37,0	25,7
1 rok	5,8	19,0	12,7
2 lata	10,2	9,0	9,5
3 lata	6,3	4,3	5,3
4 lata	7,9	7,6	7,8
5 lat	5,3	3,8	4,5
6 lat	6,9	1,4	4,0
7 lat	5,3	1,8	3,5
8–10 lat	15,3	7,1	10,7
powyżej 10 lat	23,8	9,0	16,3
RAZEM	100,0	100,0	100,0

Źródło: jak w tabeli 1.

Dla każdego badanego gospodarstwa domowego ustalono wszystkie momenty rozpoczęcia i zakończenia pobierania zasiłków w okresie 7 lat analizy. Pozwoliło to obliczyć liczbę i długość epizodów biedy oraz przerw między nimi. Na tej podstawie określono długość trwania biedy brutto (tzn. czas pozostawania gospodarstwa w rejestrze ośrodka pomocy społecznej, od pierwszego dnia pobierania zasiłku w pierwszym epizodzie biedy do ostatniego dnia pobierania zasiłku w ostatnim epizodzie biedy) oraz długość trwania biedy netto (łącną długość wszystkich epizodów biedy po odliczeniu przerw między nimi).

W omawianej populacji 400 gospodarstw 23 z nich nie uzyskiwały wsparcia z ośrodków pomocy społecznej w formie zasiłków (21 gospodarstw korzystało tylko ze wsparcia w formie posiłku dla dziecka, a 2 gospodarstwa z miejsce

w domu noclegowym Caritas w Legionowie), w związku z czym zostały one odrzucone podczas czasowej analizy biedy.

Ubóstwo wśród bezrobotnych z powiatu legionowskiego to stan krótkotrwały, lecz nawracający, bo przeciętny czas trwania biedy brutto wyniósł średnio 48 miesięcy (a więc 4 lata), natomiast biedy netto 19 miesięcy (a więc rok i siedem miesięcy). W siedmioletnim okresie obserwacji przeciętne gospodarstwo domowe miało 7,5 okresów korzystania ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej (epizodów biedy).

Przeciętny epizod biedy był stosunkowo krótki – prawie dwa i pół miesiąca, a średnia przerwa między epizodami biedy wynosiła niecałe 5 miesięcy.

Tabela 4

Charakterystyki czasowej analizy biedy w badanej zbiorowości gospodarstw domowych

Wyszczególnienie	OPS w Legionowie	OPS w Nieporęcie	Ogółem w bada- nej populacji
Dla ogółu badanych gospodarstw			
Przeciętny okres trwania biedy brutto (m-ce)	46,3	23,1	34,0
Przeciętny okres trwania biedy netto (m-ce)	18,3	8,5	13,2
Przeciętna suma przerw	28,0	14,5	20,9
Przeciętna liczba epizodów biedy	7,3	3,5	5,3
Przeciętna liczba przerw między epizodami biedy	6,3	2,6	4,4
Dla gospodarstw, które uzyskiwały pomoc w formie zasiłków			
Przeciętny okres trwania biedy brutto (m-ce)	47,6	25,2	36,1
Przeciętny okres trwania biedy netto (m-ce)	18,8	9,3	14,0
Przeciętna suma przerw	28,7	15,9	22,2
Przeciętna liczba epizodów biedy	7,5	3,9	5,6
Przeciętna liczba przerw między epizodami biedy	6,5	2,9	4,6
Przeciętny okres trwania epizodu biedy (m-ce)	2,5	2,4	2,5
Przeciętny okres trwania przerwy między epizodami biedy (m-ce)	4,4	5,6	4,8

Źródło: jak w tabeli 1.

W literaturze wyróżnia się następujące czasowe typy biedy urzędowej²:

- **bieda przelotna (incydentalna)** – otrzymywanie wsparcia z pomocy społecznej najwyżej 6 miesięcy (1 epizod biedy);
- **bieda okazjonalna** – kilka krótkich epizodów biedy, nietrwających łącznie dłużej niż 1 rok;
- **bieda uporczywa (powracająca)** – krótkie i długie epizody biedy, niektóre z rocznymi przerwami niepobierania zasiłków, niektóre trwające nawet rok, obejmujące łącznie przedział czasu nie dłuższy niż średni czas biedy netto w badanej zbiorowości, tzn. nie więcej niż 14 miesięcy;
- **bieda chroniczna** – wiele epizodów biedy z przerwami nie dłuższymi niż pół roku, ale łącznie trwająca więcej niż średni czas biedy netto, tzn. co najmniej 15 miesięcy, lub trwająca nieprzerwanie w granicach od 15 do 47 miesięcy;
- **bieda permanentna** – trwająca w sposób ciągły co najmniej 4 lata, tzn. 48 miesięcy.

Najczęściej występująca bieda w badanej populacji to bieda okazjonalna oraz przelotna (29,4% oraz 28,4%), ale tylko nieco rzadziej (bo w 26%) występowała bieda chroniczna. Co siódme badane gospodarstwo było dotknięte biedą uporczywą, a tylko 2,4% badanych biedą permanentną (tab. 5).

Tabela 5

Badane gospodarstwa według czasowych typów biedy urzędowej (w %)

Wyszczególnienie	OPS w Legionowie	OPS w Nieporęcie	Ogółem w badanej populacji
Bieda przelotna	19,0	37,3	28,4
Bieda okazjonalna	25,5	33,2	29,4
Bieda uporczywa	16,8	10,9	13,8
Bieda chroniczna	34,2	18,1	26,0
Bieda permanentna	4,3	0,5	2,4
RAZEM	100,0	100,0	100,0

Źródło: jak w tabeli 1.

Wnioski

Z analizy zjawisk bezrobocia i ubóstwa wśród bezrobotnych w badanej populacji w latach 1999–2005 wynikają następujące uogólnienia i wnioski:

²Warzywoda-Kruszyńska W. (red.), 2001: Strategie przeciwdziałania bezrobociu i biedzie, Uniwersytet Łódzki, Instytut Socjologii, Zakład Socjologii Ogólnej, Łódź.

1. Wśród gospodarstw domowych z osobami bezrobotnymi, korzystających z zasiłków ośrodka pomocy społecznej, co piąte było jednoosobowe, natomiast rodziny dwu-, trzy- i czteroosobowe stanowiły po 15–16%. Udział osób samotnych oraz samotnie wychowujących dzieci wyniósł 37%. W skład prawie co piątego badanego gospodarstwa wchodziła osoba niepełnosprawna, w ponad połowie żyła przynajmniej jedna osoba długotrwale chora.
2. Większość badanych gospodarstw domowych miała w swoim składzie jedną osobę bezrobotną, a prawie co trzecie – dwie.
3. Płeć nie stanowiła czynnika znacznie różnicującego stopę bezrobocia wśród badanej populacji. 40% bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 35–49 lat. Przeważały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym, które w sumie stanowiły 80% badanych.
4. W badanej populacji w ciągu 7 lat analizy 7,3% gospodarstw otrzymało łączną kwotę zasiłków powyżej 10 tys. zł. Były to najczęściej rodziny otrzymujące zasiłek stały z powodu niepełnosprawności jednego z członków. Ponad 40% gospodarstw uzyskało poniżej 1 tys. zł zasiłków.
5. Przeciętna wielkość jednorazowego zasiłku otrzymanego z tytułu braku zatrudnienia spadła w ciągu 7 lat analizy z 260 zł w 1999 r. do 200 zł w 2005 r.
6. Co czwarte gospodarstwo domowe korzystało z pomocy społecznej poniżej roku, około 27% widniało w rejestrze OPS ponad 7 lat. Siedmioletni okres obserwacji charakteryzował się przeciętnie 7,5 okresami ubóstwa dla badanych gospodarstw domowych, Średni epizod biedy był jednak stosunkowo krótki – niecałe 2,5 miesiąca. Przeciętna przerwa między epizodami biedy wynosiła prawie 5 miesięcy. Może to oznaczać, że gospodarstwa domowe korzystające z ośrodków pomocy społecznej potrafią zapewnić sobie środki finansowe, a zasiłki z OPS stanowią dodatkowe źródła dochodów. Najczęściej występowała bieda okazjonalna oraz przelotna. Co piąte gospodarstwo domowe było dotknięte biedą chroniczną, a permanentną 2,4 % badanych.

Literatura

- BESKID L., 1999: Wieloraki charakter ubóstwa. [w:] Społeczne aspekty transformacji systemowej w Polsce, praca zbiorowa, Key Text, Warszawa.
- GOLINOWSKA S., TARKOWSKA E., TOPIŃSKA I., 2005: Ubóstwo i wykluczenie społeczne. Badania – Metody – Wyniki, IPiSS, Warszawa.
- GROTKOWSKA-LEDER J., 2001: Bieda jako skutek bezrobocia. [w:] Lokalne strategie przeciwdziałania bezrobociu i biedzie, Wawrzywoda-Kruszyńska W. (red.), Uniwersytet Łódzki, Instytut Socjologii, Zakład Socjologii Ogólnej, Łódź.
- KABAJ M., 2000: Program przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu, Raport IPiSS, Zeszyt nr 19, Warszawa.

WARZYWODA-KRUSZYŃSKA W. (red.), 2001: Strategie przeciwdziałania bezrobociu i biedzie, Uniwersytet Łódzki, Instytut Socjologii, Zakład Socjologii Ogólnej, Łódź.

The influence of unemployment on Legionowo and Nieporęt communes residents' poverty

Abstract

The aim of the paper is to present the relationship between two phenomena: unemployment and poverty among Legionowo and Nieporęt communes' residents, who got Communal Centers Help Social's (CHS) help. In the study several aspects were considered: the analysis of an unemployment structure, housing conditions and the size of help got from CHS. There was also conducted the temporary analysis of poverty among unemployed. The most of respondents didn't receive CHS's help regularly what means that unemployment didn't promote social help addiction. The poverty among unemployed in Legionowo and Nieporęt communes was the case of short duration but recurrent. The size of social help was too small to raise frequency of its use.